
40 let od upálení Jana Palacha

40 let od upálení Jana Palacha

16.1.2009, 12:00, pořad: Ozvěny dne

Jan BUMBA, moderátor

Je tomu přesně 40 let, co se v horní části Václavského náměstí v Praze upálil student Jan Palach. Zoufalým činem chtěl probudit společnost z letargie, do které začala upadat po okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy v srpnu předchozího roku. Dnes se koná několik vzpomínkových akcí, otevírají se také 2 výstavy věnované Palachovu činu i jeho odkazu. Ve studiu je nyní Petr Nováček, dnes hlavní komentátor Radiožurnálu, ale v roce 68 student téže filozofické fakulty jako Jan Palach. Dobrý den.

Petr NOVÁČEK, redaktor

Hezký den.

Jan BUMBA, moderátor

Petře, znali jste se s Janem Palachem osobně?

Petr NOVÁČEK, redaktor

To je asi silné přirovnání, ale potkávali jsme se. On studoval u profesora Kašíka v jednom semináři a my jsme se vzájemně střídali v jedné takové malé posluchárničce, či spíše knihovně, takže od vidění jsem ho znal. Párkrát jsme s ním ještě s mými kolegy spolužáky, my jsme byli taková malá skupina studijní, hovořili. Pamatuju se i od profesora Kašíka na jeho dojmy. Ten říkal, že to byl velmi pracovitý student, takové tišší povahy, rozhodně nevybojný, velmi přemýšlivý. Tak také vypadal, takový dojem dělal. Jednoho dne prostě už na fakultu nepřišel, já se na to pamatuju. Tehdy jsem to se spoustou kolegů velmi silně prožíval. Víím jaká situace byla, to už bylo období, kdy se prostě kácely ty pilíře toho srpna 68.

Jan BUMBA, moderátor

Co tedy následovalo bezprostředně po Palachově upálení, co to vyvolalo ve studentské obci na fakultě?

Petr NOVÁČEK, redaktor

No, naprostě zděšení. Posluchači ti starší jako já si možná vzpomenou na stávkové hnutí, které ovládlo české vysoké školy v té době, vyvolalo to spoustu protestních a petičních akcí. Tehdy mimochodem ještě na některých fakultách neexistovaly žádné takzvané mládežnické organizace. /nesrozumitelné/ ti studenti zlikvidovali. Ale fungovali tam zmámi studenští vůdcové. Třeba na Filozofické fakultě Jiří Holeček, to je ten, jemuž Palach psal ten nedávno objevený soukromý dopis. A ti organizovali časté protestní demonstrace, scházeli jsme se, přijímali jsme různé výzvy. Chodili jsme na přeshraniční velvyslanectví, a tak dále, a tak podobně. No, a tehdy se už taky začaly pomalu lámat, nechci říct, ještě charaktery, ale fronty.

Jan BUMBA, moderátor

Právě ona vlastně zima 69, to je půl roku po konci takzvaného Pražského jara, po tom krachu pokusu o socialismus s lidskou tvář. Co tedy tou dobou zbývalo z těch ideálů 68?

Petr NOVÁČEK, redaktor

Honzo, zbývalo ještě hodně. Zbývala naděje, že to přeče jenom všecko nemůže trvat tak do nekonečna. Těch skeptiků, kteří třeba dnes tvrdí: my to všecko věděli, těch já jsem i mezi intelektuály, historiky a podobnými, mezi něž jsem měl přístup, pač tu fakultu už jsem tenkrát, končil jsme studium, tak těch bylo opravdu velmi málo. Z toho Dubčekova vedení někteří lidé odcházeli, především sám Dubček jaksi povoloval v kramflecích. Ten sovětský tlak se zvyšoval, nicméně se ještě stále doufalo, že bude existovat nějaká přechodná varianta. Pak přišly, to zná kdekdo, ty takzvané hokejové události, kdy na mistrovství světa v hokeji československé mužstvo dvakrát porazilo Sovětský svaz. Bylo to doprovázeno nadšenými přímo manifestacemi v ulicích. Já se pamatuju, jak jsme jeli z vysokoškolských kolejí na stupátkách tramvají, tehdy ještě těch starších, dolů do Prahy a tam Václavským náměstím procházely desetitisíce lidí a někdo, nejspíš tehdy StB, se tam postarala o to, že byly rozbity skříně zastoupení sovětského Aeroflotu, bezprostředně poté sem přijel zástupce sovětské vlády a nastalo takové to zřetelné politické ochlazení, které pak už vedlo k tomu dubnovému plénu UV KSČ v roce 69, na němž byl nucen odstoupit Dubček a generálním tajemníkem tehdy ještě prvním tajemníkem komunistické strany se stal Gustav Husák.

Jan BUMBA, moderátor

Pokud jde o další roky, do jaké míry se podařilo komunistické moci opravdu zatlačit vzpomínku na Jana Palacha?

Petr NOVÁČEK, redaktor

No, já vám se pamatuju, že hned po Palachově tragické smrti, nedlouho poté, se na Filozofické fakultě objevila ta známá busta Olbrama Zoubka, posmrtně odlitá maska, která tam byla umístěna na takovém důstojném místě na schodišti mezi přízemím a prvním poschodím. Ta pak samozřejmě musela zmizet, protože vysoké školy začaly procházet normalizací, Filozofická fakulta velmi výraznou, protože to byla, to je vysoká škola, kde se studovaly společenské vědy. Řada mých učitelů, kteří mě přednášeli historii, vzápětí skončila jako myči oken a v podobných profesích. Do čela fakulty se dostali lidé, kteří zřetelně kolaborovali s režimem. Mimochodem jeden z nich, to je charakteristické, před válkou prominentním sociologem Agrární strany a tak podobně. Já se pamatuju, jak mí kamarádi, tehdy učitelé, dostávali v pátek v podvečer telegramy, aby se v pondělí dostavili na děkanát k jednání. To každý věděl, že bude následovat důtka nebo přímo vyhazov. Jména těch kantorů se objevovala ve zvláštních rozhlasových vysíláních, to byly takové špinavé estébácké manžetové poznámky, které se vysílaly vždycky ráno a končily prohlášením "dobrý den vám přeje Xavera". A kdo se objevil v tom vysílání, tak si mohl být jist, že do několika dní přijde o místo na vysoké škole, ve vědeckém ústavu nebo někde jinde.

Jan BUMBA, moderátor

Uvádí komentátor Radiožurnálu Petr Nováček. Děkuji

Petr NOVÁČEK, redaktor

Já také, na shledanou.